

mgr Agnieszka Gołaszewska

Streszczenie rozprawy doktorskiej:

Wyczerpanie autorskich praw majątkowych

Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest instytucja wyczerpania autorskich praw majątkowych. Analiza prawna została przeprowadzona na podstawie przepisów prawa polskiego, tj. ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych, z uwzględnieniem przepisów prawa Unii Europejskiej – tj. dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 roku w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym, dyrektywy 2009/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2009 roku w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych oraz dyrektywy 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 roku w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej. Z uwagi na znaczenie orzecznictwa sądowego zarówno w procesie powstania, jak i rozwoju oraz kształtowania się granic instytucji wyczerpania autorskich praw majątkowych, rozprawa prezentuje omawianą instytucję na tle orzeczeń wydawanych przez sądy polskie, niemieckie, holenderskie oraz amerykańskie, a także na tle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu.

Praca podzielona została na dwie części. Pierwsza z nich dotyczy tradycyjnego modelu wyczerpania autorskich praw majątkowych. Omawiana instytucja traktowana jest jako następstwo wprowadzenia do obrotu egzemplarza utworu (tj. materialnego nośnika na którym utrwalona jest warstwa twórcza). Druga część poświęcona została problemom wyczerpania autorskich praw majątkowych w związku z korzystaniem z utworów w postaci zdematerializowanej (tj. w postaci cyfrowej, pozbawionej materialnego nośnika utworu). W każdej z części następuje weryfikacja przedstawionych na wstępie pracy hipotez badawczych. Przedmiotowe hipotezy stanowią założenia, zgodnie z którymi:

- regulacja instytucji wyczerpania autorskich praw majątkowych w prawie polskim może wymagać zmiany przepisu art. 51 ustęp 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w związku z wykładnią art. 4 ustęp 1 dyrektywy 2001/29 przez Trybunał Sprawiedliwości w Luksemburgu;
- na podstawie przepisów o wyczerpaniu autorskich praw majątkowych w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości budowana jest nowa instytucja prawna – w związku z korzystaniem z utworów w postaci zdematerializowanej. Instytucja ta domaga się własnej całościowej regulacji z tej przyczyny, że przepisy o wyczerpaniu autorskich praw majątkowych nie zawierają rozstrzygnięcia licznych zagadnień, które pojawiają się wówczas, gdy udostępnienie utworu w postaci pliku (jedynie zapisu cyfrowego, bez materialnego nośnika) staje się równoważne tradycyjnej sprzedaży egzemplarza utworu (w znaczeniu materialnego nośnika, na którym utwór został utrwalony).

Praca podzielona została na sześć rozdziałów. Rozdział pierwszy, obok kwestii wstępnych związanych z uzasadnieniem wyboru pracy, opisem metod badawczych oraz hipotez, prezentuje rozwój instytucji wyczerpania autorskich praw majątkowych. Poszczególne wątki poświęcone zostały zagadnieniom genezy instytucji, jej uzasadnienia, kształtu regulacji w prawie polskim w ujęciu historycznym oraz wspólnego rynku jako szczególnego uzasadnienia dla wyczerpania autorskich praw majątkowych (czy szerzej – praw własności intelektualnej).

Rozdział drugi obejmuje zagadnienia ogólne dotyczące przesłanek wyczerpania autorskich praw majątkowych. Należą do nich kwestie związane z redakcją przepisu art. 51 ustęp 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Należą do nich także zagadnienia dotyczące różnic w określeniu przesłanek wyczerpania autorskich praw majątkowych na gruncie dyrektyw nr 2001/29 oraz nr 2009/24.

Rozdział trzeci dotyczy szczegółowych zagadnień odnoszących się do przesłanek wyczerpania autorskich praw majątkowych. Zawiera omówienie problematyki czynności prawnej przenoszącej własność egzemplarza utworu na tle ewolucji orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. Podejmuje także próbę zbudowania definicji takiej czynności prawnej na podstawie orzecznictwa sądowego. W dalszej części podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie o wyczerpanie autorskich praw majątkowych w konkretnych stanach faktycznych. Dotyka również kwestii związanych z pozostałymi przesłankami wyczerpania autorskich praw majątkowych. Omawia pojęcia egzemplarza utworu, osoby uprawnionej do wprowadzenia do obrotu egzemplarza utworu oraz jej zgody na dokonanie czynności prawnej polegającej na rozporządzeniu egzemplarzem utworu.

Rozdział czwarty podejmuje próbę charakterystyki wyczerpania autorskich praw majątkowych jako ustawowego ograniczenia tych praw. Prezentuje klasyfikację różnych rodzajów wyczerpania autorskich praw majątkowych, ze szczególnym uwzględnieniem regionalnego wyczerpania autorskich praw majątkowych jako prawnej podstawy wspólnego rynku w ramach Unii Europejskiej. Podejmuje problematykę procesowych aspektów omawianej instytucji. W dalszej części dotyka kwestii istnienia ustawowych ograniczeń wyczerpania autorskich praw majątkowych. Wreszcie porusza wątek ograniczenia wyczerpania autorskich praw majątkowych w drodze czynności prawnej. Obejmuje on próbę zbudowania definicji czynności prawnej ograniczającej wyczerpanie autorskich praw majątkowych oraz próbę odpowiedzi na pytanie o sankcję takiej czynności. Dotyka także problematyki zabezpieczeń technicznych utworów w sytuacji, gdy ich stosowanie może ograniczyć wyczerpanie autorskich praw majątkowych.

Rozdział piąty pracy został poświęcony zagadnieniom wyczerpania autorskich praw majątkowych w związku z korzystaniem z utworów w postaci zdematerializowanej (tj. obecnej w obrocie bez użycia materialnego nośnika). Prezentuje główne wątki rozstrzygnięcia Trybunału Sprawiedliwości w wyroku z 3 lipca 2012 roku *Usedsoft przeciwko Oracle*, a także analizuje późniejsze orzeczenia sądów powszechnych państw członkowskich. Podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie o uzasadnienie dla wyczerpania autorskich praw majątkowych w związku z korzystaniem z niematerialnej postaci utworu.

Granic wyczerpania autorskich praw majątkowych w omawianym okolicznościach dotyczy rozdział szósty prezentowanej pracy. Zawiera on także najważniejsze wnioski *de lege lata* oraz postulaty *de lege ferenda*.

Rozprawa została przygotowana z uwzględnieniem stanu prawnego na 28 marca 2017 roku.